

Symposium Case Studies Geestelijke Verzorging
Kijk maar. Zijn doen meer dan zij dachten

The logo for UCGV (Universitair Centrum voor Geestelijke Verzorging) features the letters 'UCGV' in a bold, dark blue, sans-serif font. Above the letters is a decorative graphic consisting of a cluster of small, light green squares arranged in a roughly circular pattern, resembling a starburst or a cluster of data points.

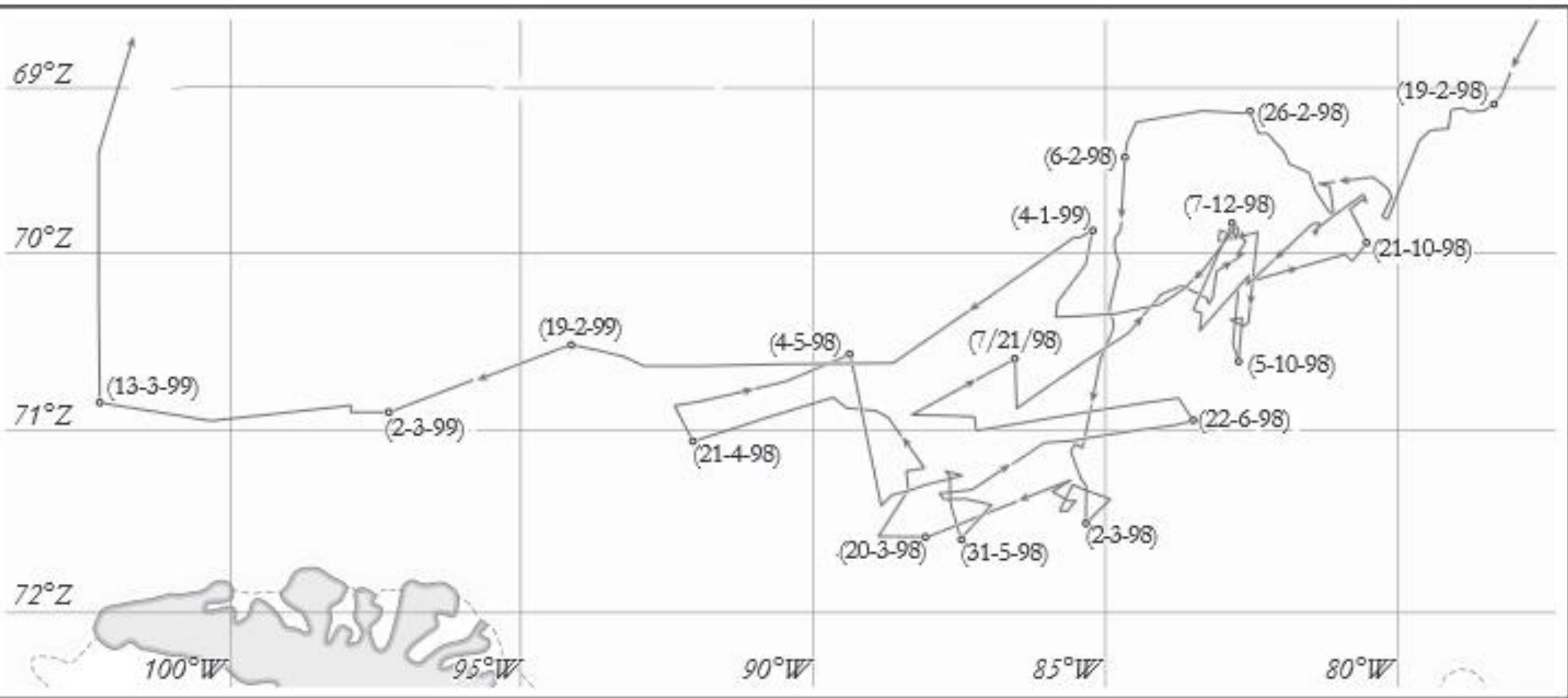
Universitair Centrum
voor Geestelijke Verzorging

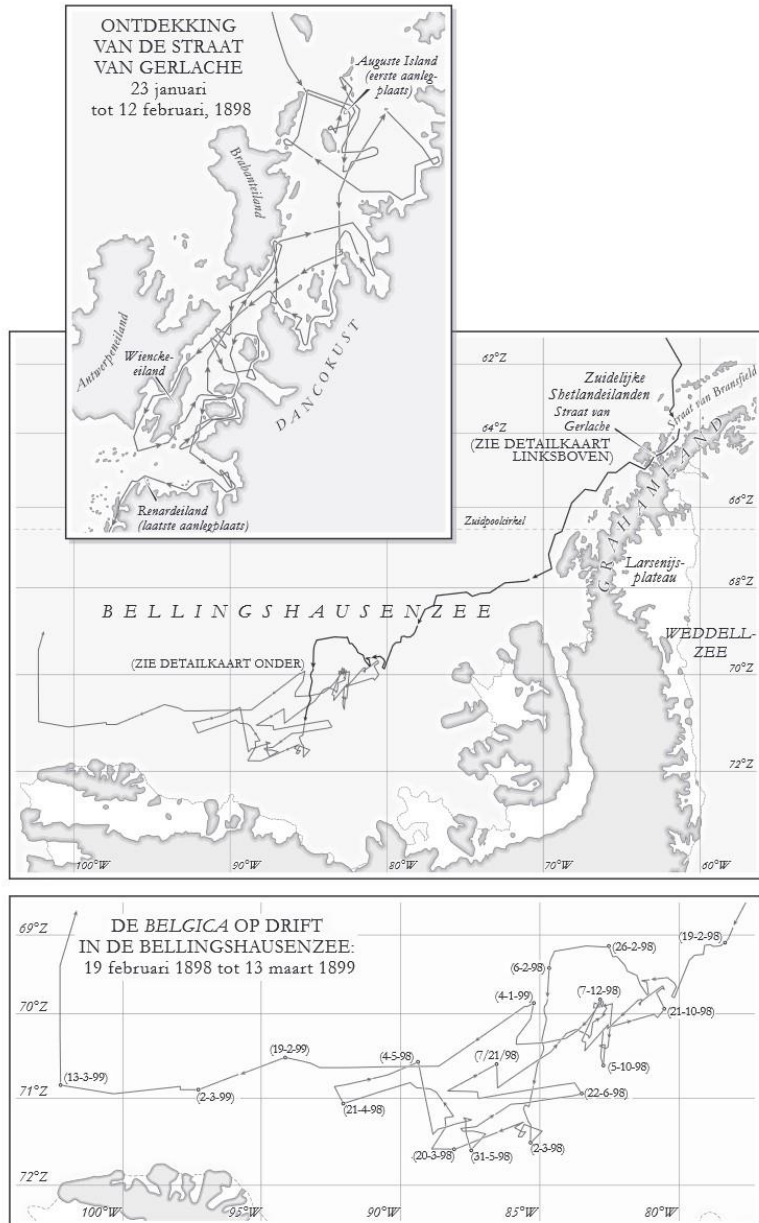
The bottom section of the slide is a solid dark blue horizontal band. It contains the text 'Je beste kennis in Geestelijke Verzorging' in white, bold, sans-serif font. The background of this band is decorated with a pattern of small, light blue squares of varying sizes, scattered across the area.

**Je beste kennis in
Geestelijke Verzorging**

Beeldverslag

Eindpresentatie Case Studies Project

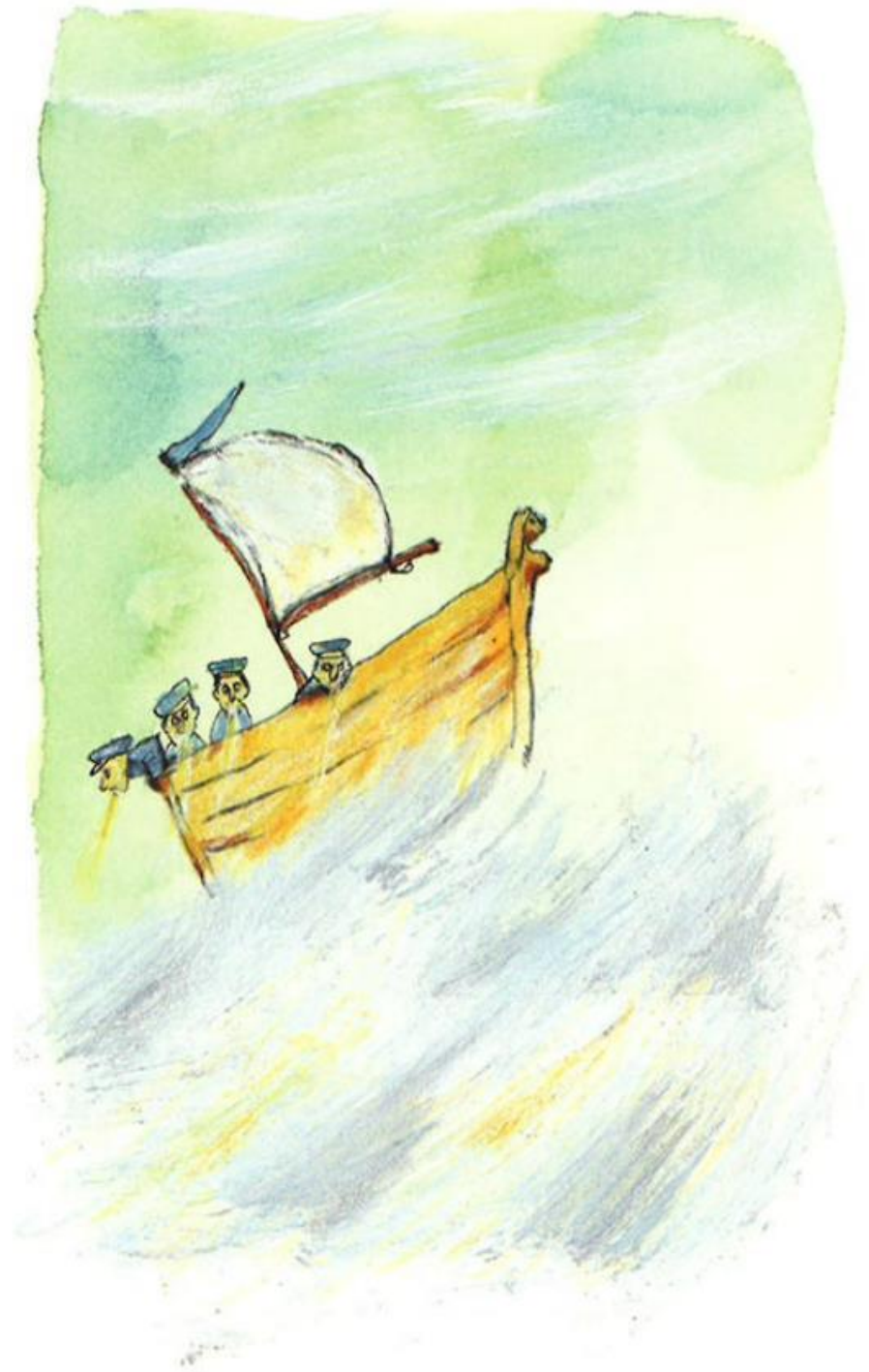

- Geestelijk verzorgers kunnen nu beter het domein en de waarden van geestelijke verzorging articuleren aan managers en collega's en op die manier over hun vak communiceren en het legitimeren.

Exemplarisch
Precieze weergave
Levensverhaal

H. Boekeloo, S. Körver & M. Walton 'Als het stormt. Geestelijke verzorging als zoektocht naar basiswaarden in tijden van onrust' (2019), in: *Tijdschrift Geestelijke Verzorging*.

- Wat is er nodig om het beoogde effect van communicatie en legitimatie aan derden verder te effectueren?
- Hoe zorgen we voor de juiste adressering en intonatie?

M. Törnqvist (2014), *Klein verhaal over liefde*.

Eindpresentatie Case Studies Project

Richting, Repertoire & Resultaat

<https://www.ucgv.nl/wp-content/uploads/2023/09/Richting-Repertoire-Resultaat-Eindrapport-CSP-2023.pdf>

EINDRAPPORT CSP

Je bent hier: [Home](#) » [Case Studies Project](#) » Eindrapport CSP

Het eindrapport van het Case Studies Project kunt u openen met [deze link](#).

Richting, Repertoire en Resultaat

Uitkomsten Nederlandse Case Studies Project
Geestelijke Verzorging (2016 – 2021)

Richting, repertoire en resultaat
Uitkomsten van het Nederlandse Case Studies Project
Geestelijke Verzorging (2016 – 2021)

Samenvatting en bloemlezing

Onder redactie van Sjaak Körver, Martin Walton & Niels den Toom

Het digitale eindrapport bevat bijdragen van (in alfabetische volgorde)
Jack de Groot, Sjaak Körver, Hanneke Muthert, Theo Pleizier, Carmen
Schuhmann, Niels den Toom, Reijer de Vries & Martin Walton

Met de medewerking van de geestelijk verzorgers

Harrie Bols, Jan-Derk de Bruin, Stefan Dijkhuizen, Gert Jan Jorissen, Frank Kamp, Helga Knecht, Wouter-Johan Sintmaartensdijk, Ramaya Soe Agnie, Martijn Zwiers, Hub van den Bosch, Myriam Braakhuis, José de Groot, Joke de Koeijer, Suzanne Lub, Tjeerd van der Meer, Frans van Oosten, Riekje van Osnabrugge, Maurice van der Put, Marieke Termeer, Rob Vos, Marie-José van Bolhuis, Monique van Hoof, Ruud Jellema, Anneke Kemper, Berthilde van de Loosdrecht, Arnoud van der Mheen, Irene Plaatsman-Van der Wal, Marianne van Runnard Heimel, Thea Sprangers, Jacqueline Weeda-Hageman, Bart van den Bosse, Ron Colin, Jacqueline van Heel, Aryeh Leib Heintz, Martin van Hemert, Soerish Jaggan, Geerhard Kloppenburg, Jan Kraaijeveld, Bert Simons, Marja Went, Karin Derks-Hanff, Brechtje Hallo-van Bekkum, Mualla Kaya, Eva Kersbergen-Kummerow, Jantien van der Kooij, José Krijnen, Annet Meurs, Wendy Perez Herrera-van der Geugten, Annemarie Roding-Schilt, Joke Zuidema, Loes Berkhout, Hilde Boekeloo, Eric Bras, Frans Broekhoff, Gabriëlle Gies, Karen van Huisstede, Jolanda Jacobs, Mirjam Krabbenborg, Joep Roding, Margot van Veen, Henry Wolterink & Jowien van der Zaag

**rijksuniversiteit
 groningen**

**faculteit religie, cultuur
 en maatschappij**

Richting, Repertoire en Resultaat

Nederlandse Case Studies Project
Geestelijke Verzorging (2016 – 2021)
Samenvatting en bloemlezing

Richting, Repertoire & Resultaat

Ada van der Velden, Directeur Bedrijfsvoering
Tilburg School of Catholic Theology

Maarten Wisse, Rector
Protestantse Theologische Universiteit

Guus van Loenen, Geestelijk Verzorger in ruste,
Vincent van Gogh voor geestelijke gezondheid, Venray

Elsbeth Littooi, Voorzitter
VGVZ Beroepsvereniging van Geestelijk Verzorgers

Guido Schürmann, Beleidsadviseur Zingeving & Sociaal Domein
Projectleider GV Thuis, Agora, brancheorganisatie voor
palliatieve zorg

Anke Liefbroer, Universitair Hoofddocent
Tilburg School of Catholic Theology

Eindpresentatie Case Studies Project

‘Richting, Repertoire, Resultaat’

Waarnemen – reflecteren – samenwerken

A grayscale photograph of a rural landscape. In the foreground, there is a field of dry grass. In the middle ground, several utility poles with cross-arms and wires stretch across the scene. There are a few trees scattered across the landscape. The sky is overcast with soft, diffused light.

**De methodologische uitgangspunten
van het Nederlandse Case Studies Project**

**Presentatie Eindrapport
Amsterdam, 5 oktober 2023**

Repertoire, Richting & Resultaat

Life Narratives (Gerta) – Nikos Markou

“...I was born in 1937, we didn’t have dreams.

It’s strange, but this word didn’t exist for us

I would like this

I want that

No, I have no dreams...”

Repertoire, Richting & Resultaat

Casestudy onderzoek

- Fenomenologisch
- Hermeneutisch
- Participatief - collaboratief

Repertoire, Richting & Resultaat

Wat zie ik en wat doe ik?

Voorbij aan vooronderstellingen en ideologie

- Individuele begeleiding
- Casestudy
- Format voor beschrijving casestudy

'Stimulated recall'

Repertoire, Richting & Resultaat

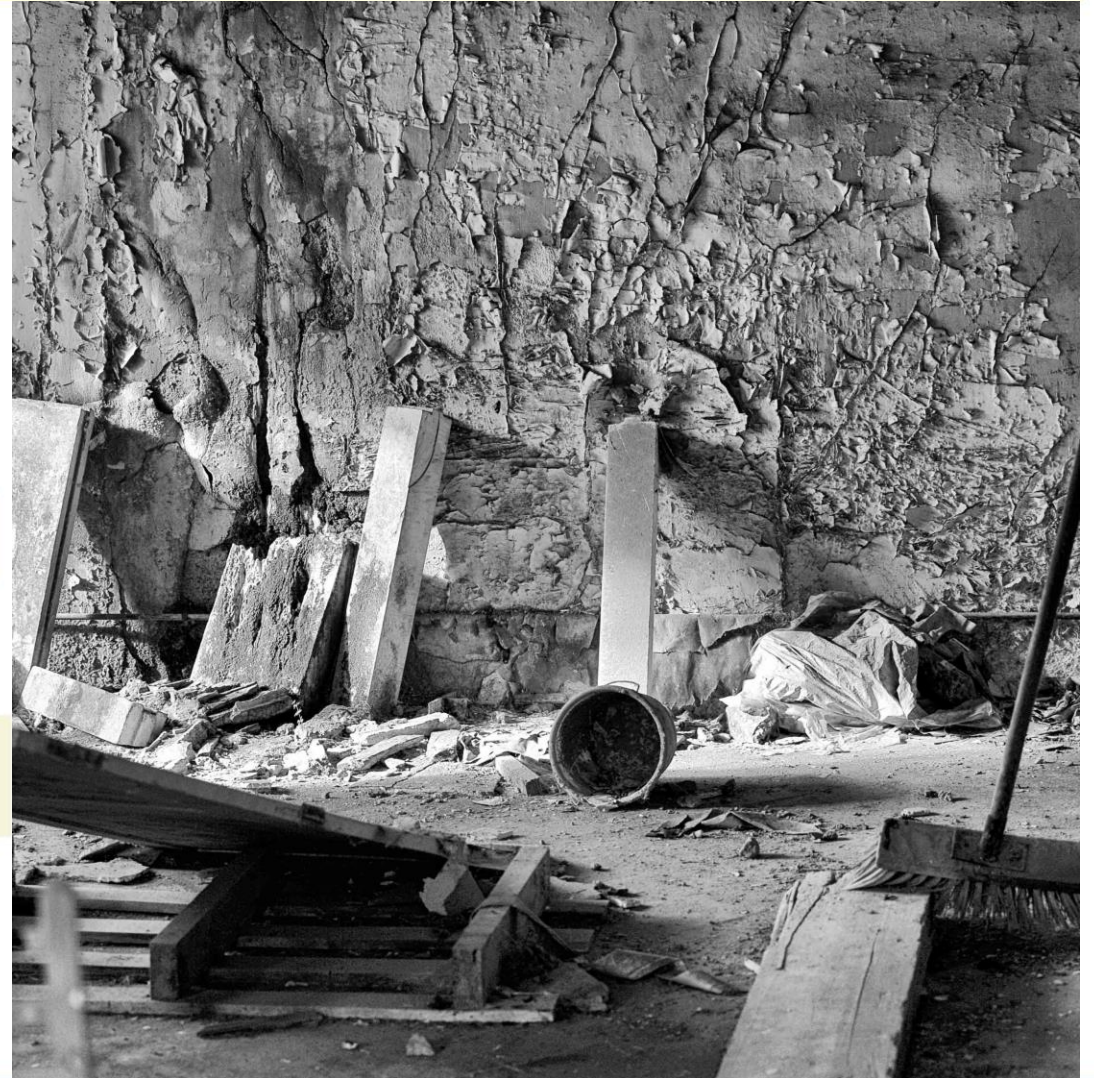
Hoe denk ik na en interpreteer ik?

Randvoorwaarden

- Appreciërende/waarderende benadering
- Gebruik derde persoon

Reflectie en analyse volgens vast format

- Vierdimensionale omschrijving van geestelijke verzorging ('*sensitizing concepts*')

Repertoire, Richting & Resultaat

Wat zien en interpreteren wij samen?

Cliënten: *member check*

- Geloofwaardigheid
- Verlaten eigen gedachtewereld

Onderzoeksgemeenschappen

- Diversiteit
- Samenhang en integratie
- Waarden en taal

Repertoire, Richting & Resultaat

Onderzoek geestelijke verzorging

Kwalitatief onderzoek

Praktijkgestuurd onderzoek

Esthetische elementen in onderzoek

Nederlandstalig onderzoek

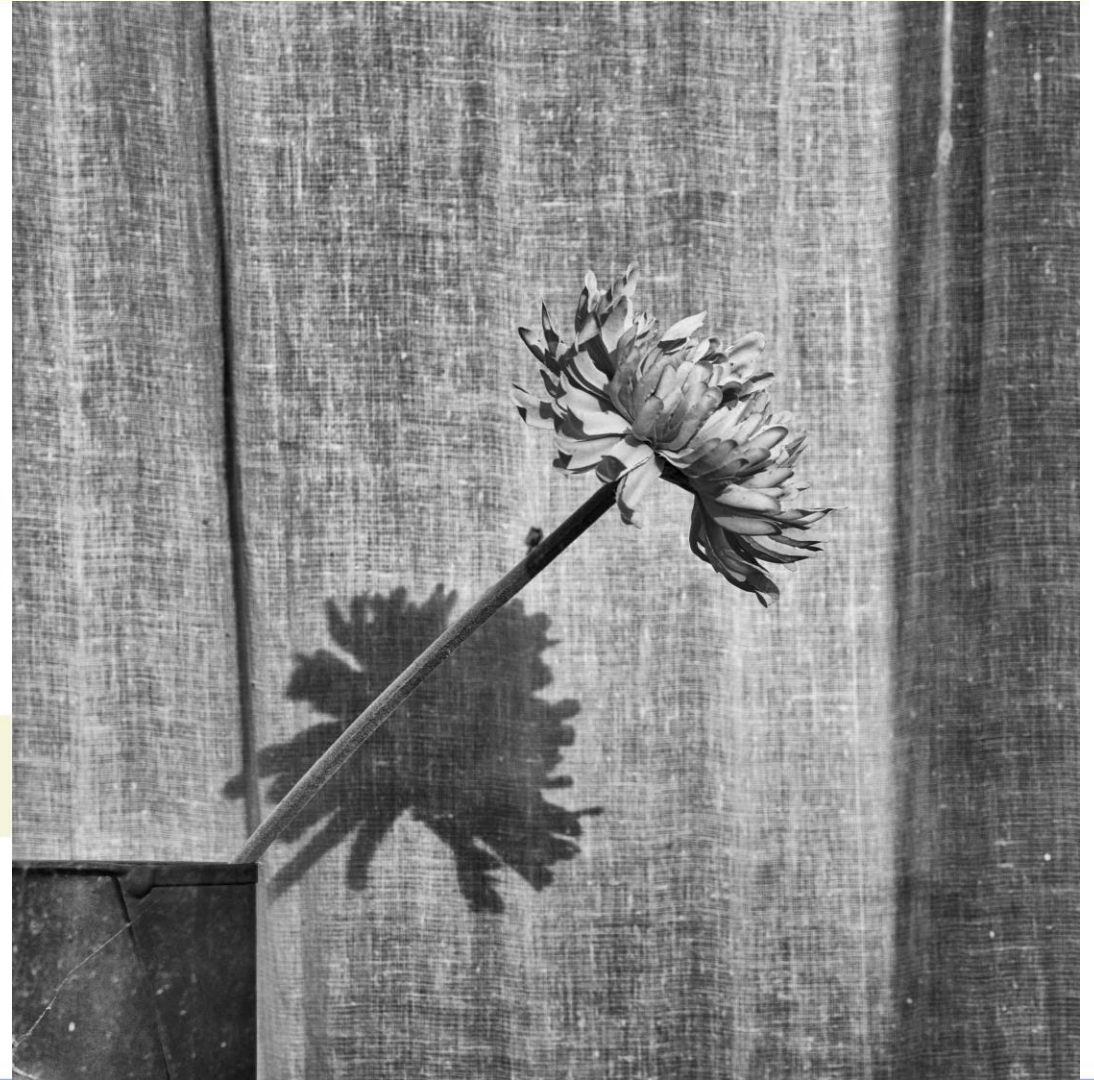

Repertoire, Richting & Resultaat

Hartelijk dank voor uw aandacht

De uitrusting van de reisgenoot

De geestelijk verzorger-onderzoeker in
het Case Studies Project

Case Studies Project in Geestelijke Verzorging

De uitrusting van de reisgenoot

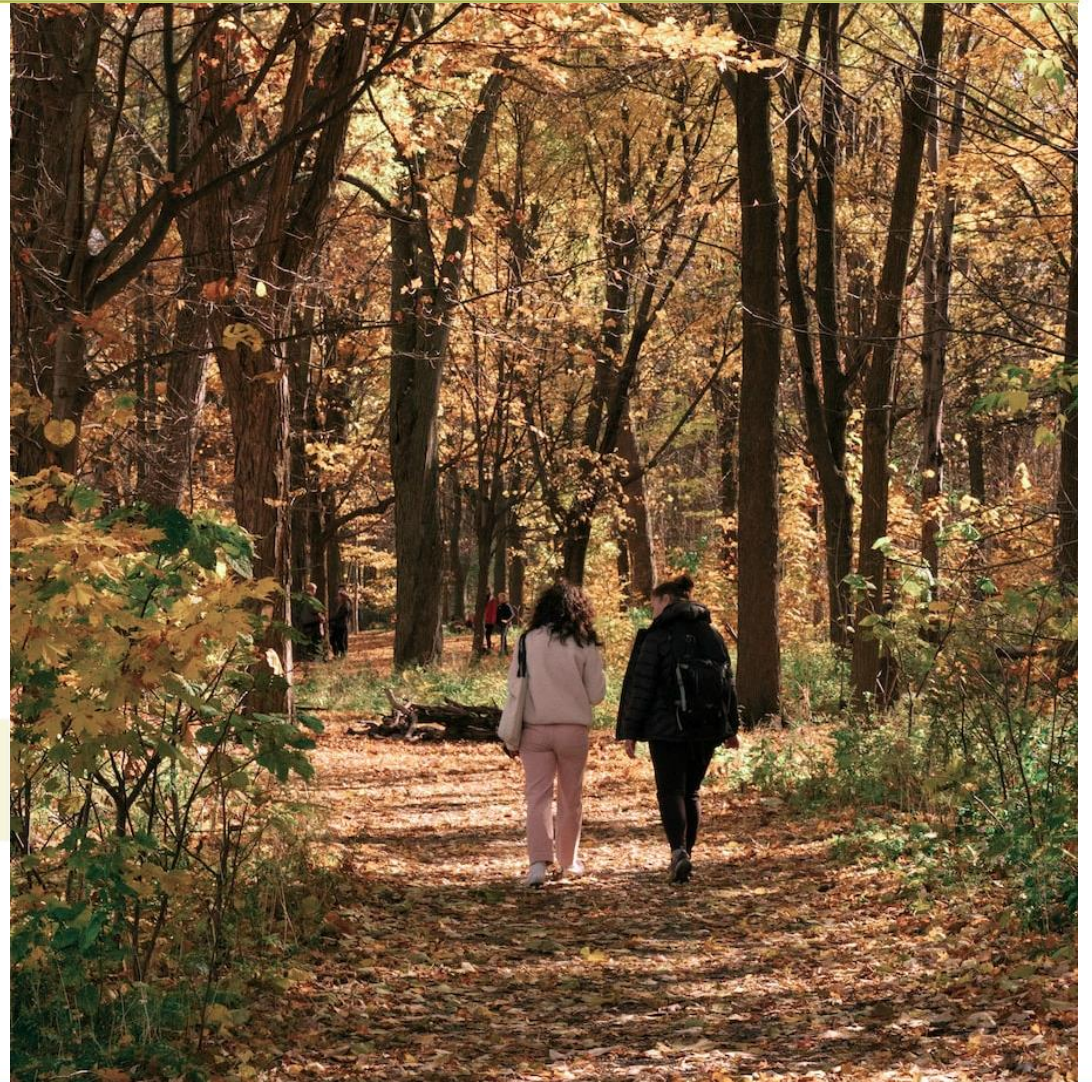
Geestelijk verzorgers hebben een zeldzame gave om met een verkeerde kaart de juiste plek te vinden

De uitrusting van de reisgenoot

De geestelijk verzorger als reisgenoot

- Welke impact had deelname aan het Case Studies Project op hun rol als reisgenoot?
- *Kompas*
- *Rugzak*
- *Meertaligheid*

De uitrusting van de reisgenoot

Kompas

- Bewuster van (impliciete) doelen.
- Doelbewuster handelen.
- 50% van de deelnemers gaf aan doelen meer te waarderen, 43% gaf aan vaker doelen te stellen.
- *‘Wat hoop je precies in dit contact?’*
- Nadrukkelijker focus op levensbeschouwing.

De uitrusting van de reisgenoot

Rugzak

- De ontdekking dát men een rugzak droeg.
- Embodied knowledge -> body of knowledge

De uitrusting van de reisgenoot

Rugzak

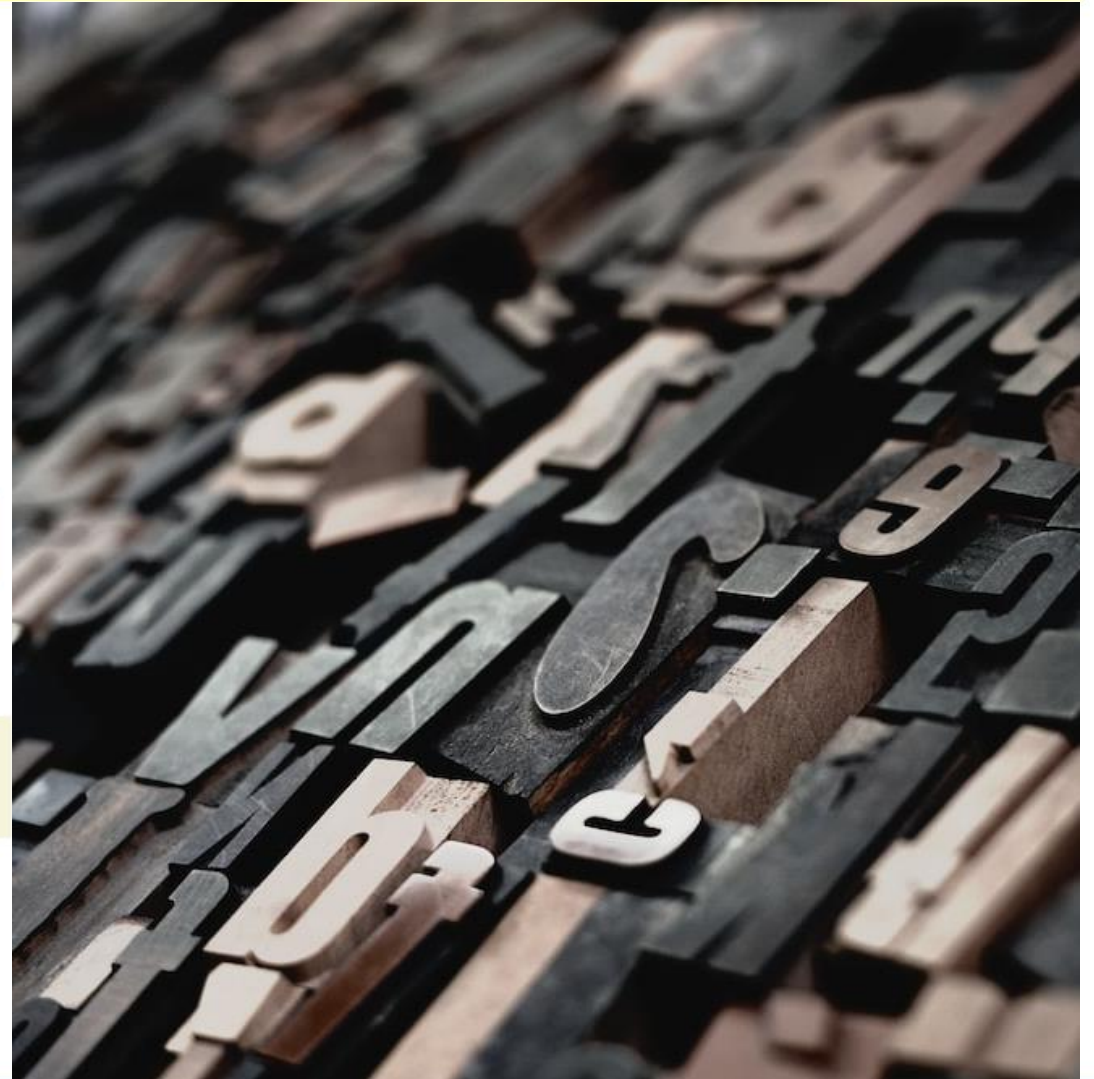
- Een van de geestelijk verzorgers merkte op dat ze van *'intuïtief handelen, wat heel wijs kan zijn en een kunst kan zijn en heel goed kan zijn, maar meer doordacht en bewust, waardoor er verschillende keuzes ontstaan en verschillende mogelijkheden en het bewuster, het professioneler handelen'* wordt.
- Bewuste keuze wat je uit je rugzak haalt (professioneler).
- 50% geeft aan meer kennis te gebruiken, 48% meer methodisch te werken.

De uitrusting van de reisgenoot

Meertaligheid

- Meerderheid (63%) gaf aan meer woorden te hebben om het beroep te omschrijven.
- Meer woorden $\neq$ dezelfde woorden.
- Diversiteit leidde tot beroepssolidariteit.
- Manager overtuigen én communiceren van domein aan collega's.
- Potentieel van 'zingeving en levensbeschouwing'

De uitrusting van de reisgenoot

Deelname aan het CSP...

- Helpt om de uitrusting van de geestelijk verzorger beter te hanteren.
- Reisgenoot die thuis is in de bergen en dalen van zingeving en levensbeschouwing.
- Van reisgenoot naar *zoekende gids*.

Zelf een Case Study schrijven?

Beschrijving

Heb je zelf een werkwijze (ontwikkeld) die je graag wilt delen. Beschrijf deze dan nauwkeurig volgens de zogenaamde 'Handleiding beschrijving werkwijzen' van de Kenniswerkplaats Zingeving en geestelijke verzorging.

<https://www.kenniswerkplaatszingeving.nl/werkwijzen>

Repertoire, Richting & Resultaat

Antwoord op de onderzoeksvraag
Wat doen geestelijk verzorgers,
waarom en met welk resultaat?

Case Studies Project in Geestelijke Verzorging

**Love's mysteries in souls do grow,
But yet the body is his book.**

John Donne

Repertoire

*Wat doen
geestelijk verzorgers
in directe begeleiding
van anderen?*

Repertoire

Handelingsrepertoire

- ❖ Dialogische interactie
- ❖ Uitvoeren van rituelen
- ❖ Werken met culturele & levensbeschouwelijke bronnen

Repertoire

Dialogische interactie

- ❖ Verbale én non-verbale interacties
‘esthetisch counselen’
- ❖ Ontmoeting: ‘ik en jij’
- ❖ Inhoud: betekenis en waarde

Vaardig, waardig en verdiepend

Repertoire

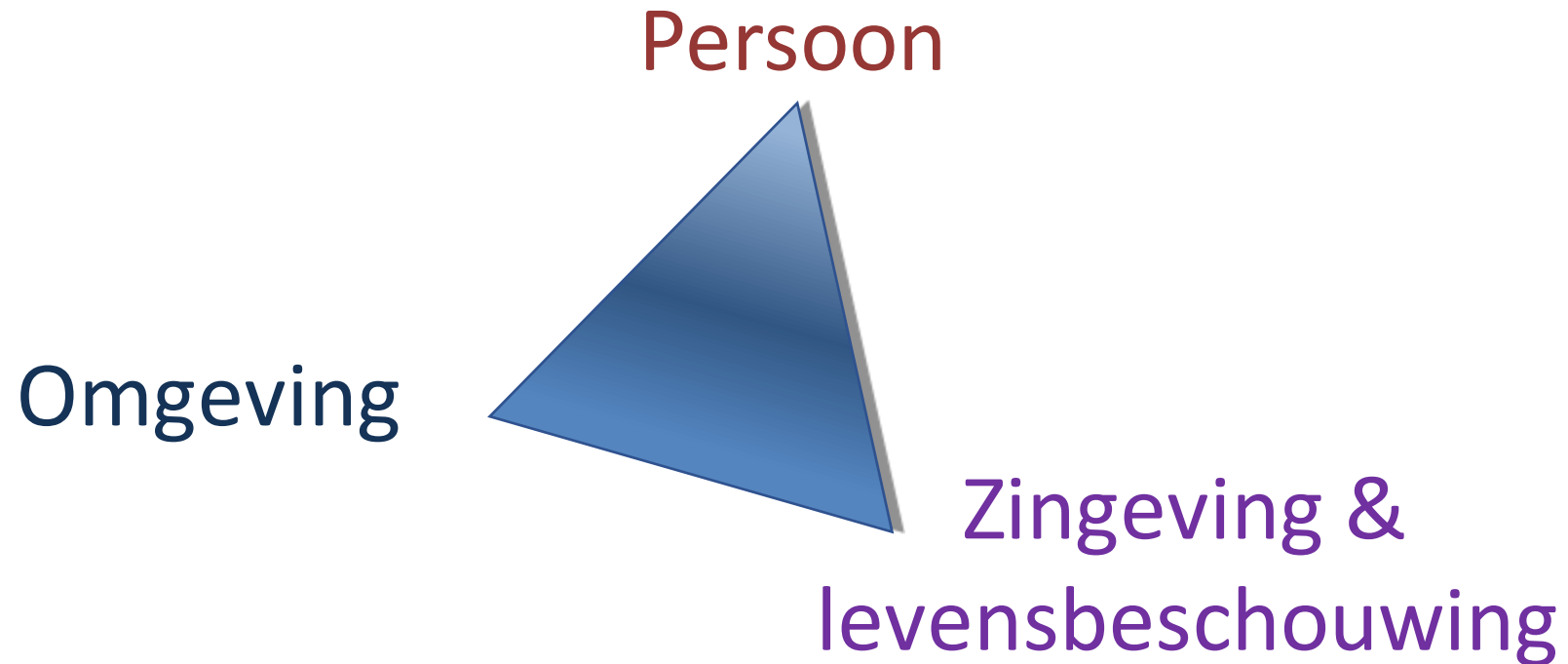
Handelingsrepertoire

- ❖ Dialogische interactie
- ❖ Uitvoeren van rituelen
- ❖ Werken met culturele & levensbeschouwelijke bronnen

Repertoire

Interactiedriehoek

Repertoire

Onderwerpen

identiteit en integriteit, verbondenheid en relaties,
levenslust ('bezieling') en levensoriëntatie,
schuld en schaamte,
verlies en verwonding, ziekte en dood,
pijn en lijden, verlangen en rouw,
vergankelijkheid en vitaliteit,
kwetsbaarheid en kracht,
perspectief en hoop

Repertoire

Benaderingen: 'Body of Knowledge'

Methodiek: narratieve analyse, rouw- en stervensbegeleiding, herstel, contextueel pastoraat, morele counseling

Strategie: inleving, erkenning, *reframing*, reminiscentie, validatie, *containment*, verbeelding en provocatie

Theorie: hermeneutiek, fenomenologie, esthetiek, ritualiteit en symbolische interactie

Richting

*Waarom doen
geestelijk verzorgers
wat zij doen?*

Richting

- ❖ Intermenselijke waarden
- ❖ Algemene doelen van het beroep
- ❖ Specifieke doelen van de ander
- ❖ Rollen

Resultaat

*Waar toe
– met welke effecten –
doen geestelijk verzorgers
wat zij doen?*

Resultaat

- ❖ Gevoel & gemoed 'erkenning'
- ❖ Gedragsverandering
- ❖ Vernieuwing van zingeving & levensbeschouwing

Je anders tot de situatie kunnen verhouden.

Repertoire, Richting & Resultaat

- ❖ **Wat?** Dialoog, rituelen & bronnen in interactie driehoek
- ❖ **Waarom?** Waarden en doelen, zowel algemeen als specifiek
- ❖ **Waar toe?** Verandering in gevoelens en gemoed; vernieuwing van zingeving & levensbeschouwing

**Love's mysteries in souls do grow,
But yet the body is his book.**

John Donne

Zie de hele mens

Guido Schürmann

Case Studies Project, 5 oktober 2023

Inleiding

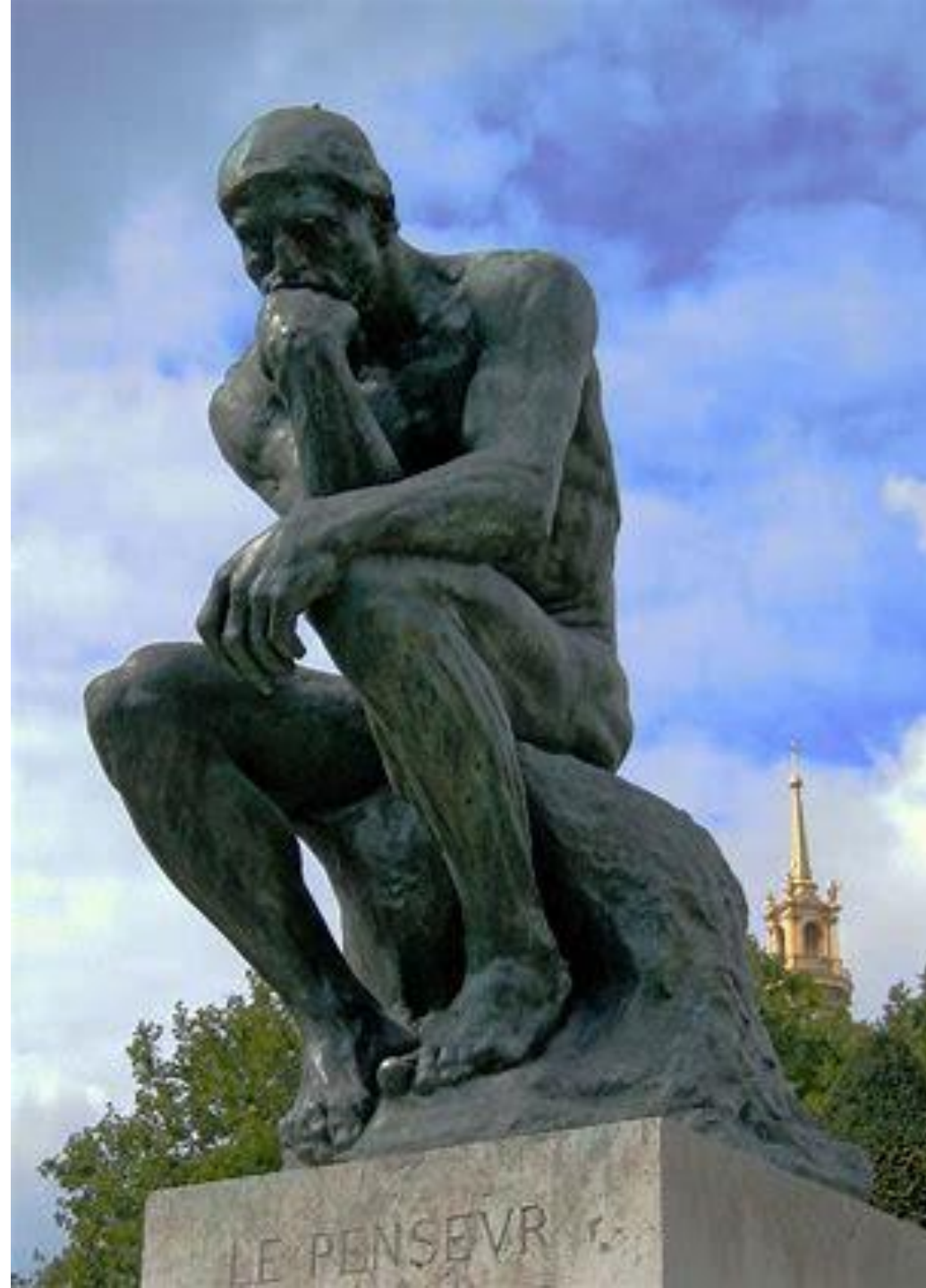

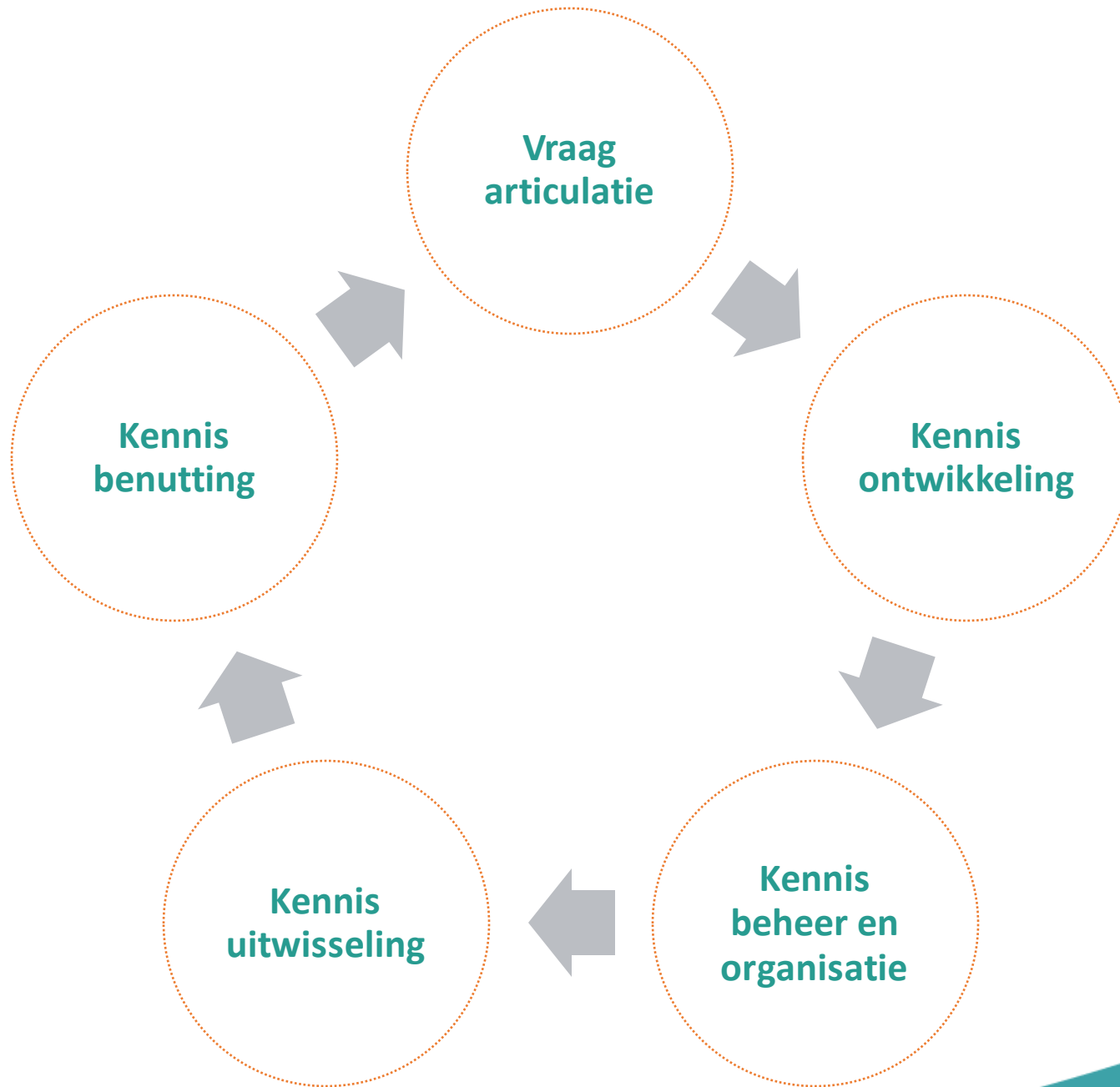
I. Reflectie Case Studies Project

- Ervaring in het ziekenhuis
- Reflectie
- Holistische mensvisie
- Kennis

II. Agora

- Waar staat Agora voor?
- Palliatieve benadering
- Sociale benadering

Lichamelijk

Hoe ga ik om met pijn?

Welke behandeling
wil ik nog?

Wie helpt mij bij
lichamelijke klachten?

Psychisch

Hoe ga ik om met mijn
verdriet?

Hoe ga ik om met mijn
angst of somberheid?

Bij wie kan ik terecht?

**Palliatieve
benadering**

Sociaal

Wie kan mij ondersteunen
bij financiële problemen?

Kan ik nog
thuis blijven wonen?

Hoe onderhoud ik
mijn contacten?

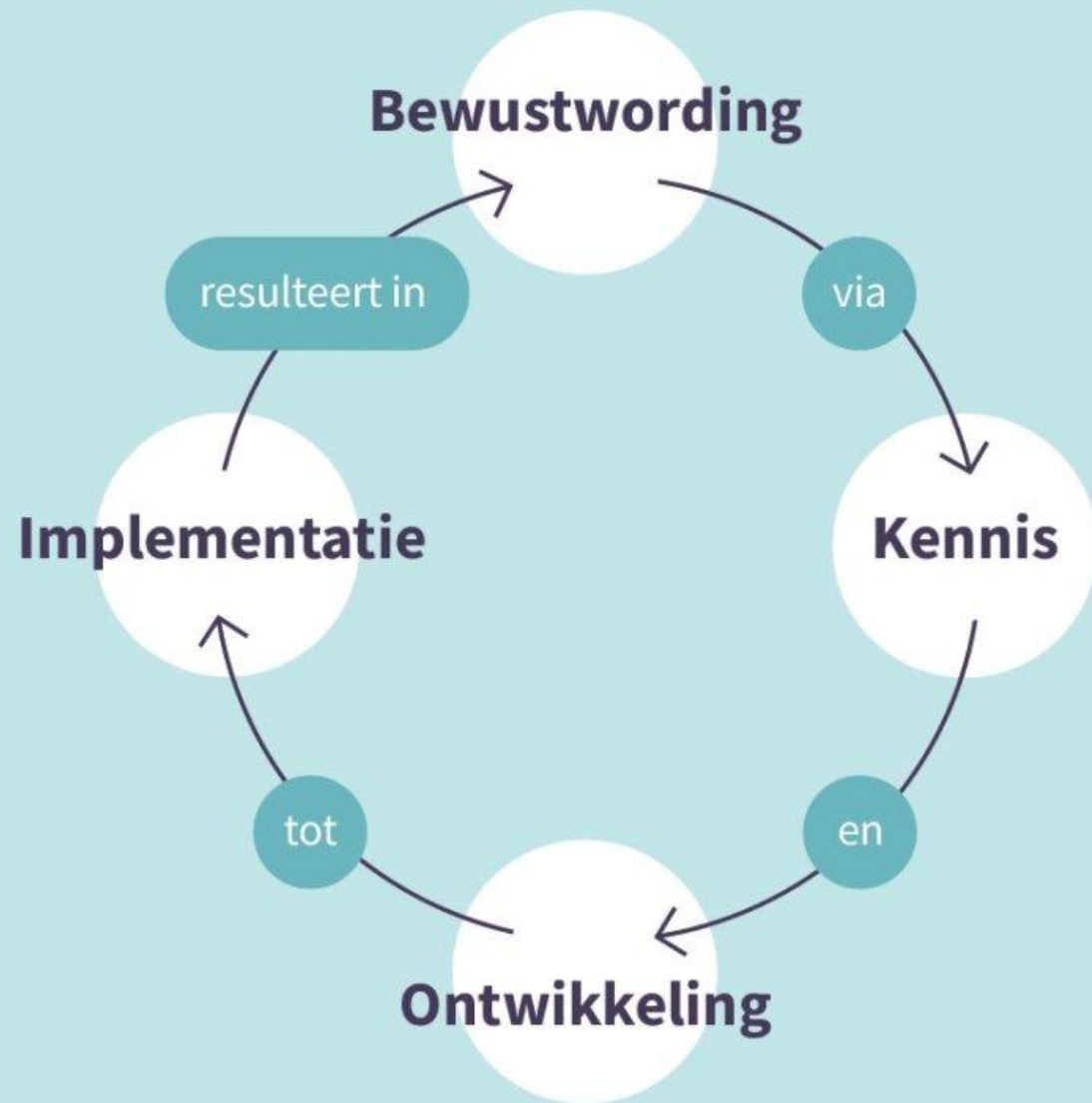
Zingeving

Wie ben ik (nog)?

Wat gebeurt me?

Wie/wat inspireert mij?

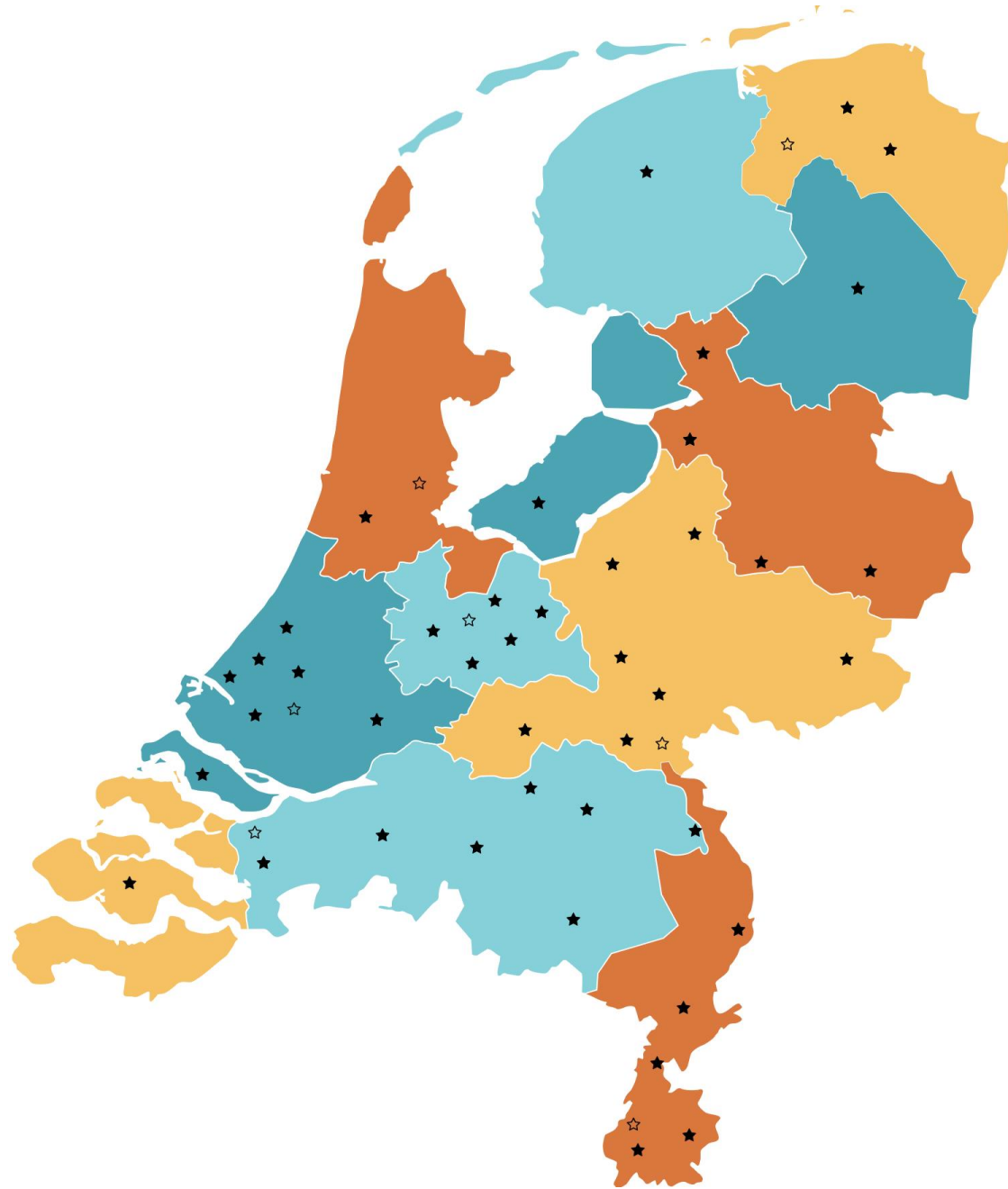

III. Geestelijke Verzorging Thuis

- Rol Agora
- Organisatie
- Inhoud
- Financiën

Drie gesprekken over zingeving

Zingeving aan huis

Praten over levensvragen

Bedankt

Eindpresentatie Case Studies Project

